

državne svrhe, in ker celo društvo narodov (kakor tudi internacionalna razsodišča) ni ustvarjeno direktno od meddržavne ustave, temveč pogodbeno, torej po drž. ustavah. Na to je odgovoriti, da je to stanje morda obveljalo v prejšnjih časih, v katerih se je pripoznalo sicer neko pravo, ne pa kaka instanca, nad državami. Sedanjemu stanju pa to naziranje ne ustreza. Društvo narodov n. pr. deluje po svoji skupščini in po društvenem svetu. Člani teh kolegijev so sicer delegirani od svojih držav in so torej organi teh držav. Ampak njih s k u p n o s t, torej njih z b o r n i več državni organ, temveč je organ meddržavne zajednice. Tako je tudi senat (gornja zbornica) v zavezni državi, ki je sestavljen iz delegatov, torej iz organov posameznih držav, organ zavezne države, ne pa državčlanic. Meddržavno organstvo je še jasneje vidno pri internacionalnem sodnem dvoru in pri društvenem tajniku, ki je imenovan od društvenega sveta in potrjen od skupščine. Ako pa smo primorani pripoznati ne samo neke nad državami stoječe pravne norme, marveč tudi od držav neodvisne in njim sodeče i n s t a n c e, potem nimajo države niti onega suverenstva več, ki ga jim je priznala starejša doktrina in avtor tu ocenjene knjige, namreč da imajo »summam potestatem«, to je neodvisnost od vsake naddržavne instance. En del državne kompetence je prešel na naddržavno ali meddržavno organizacijo. S tem pa se je menjala kvalifikacija »države« in potemtakem tudi pojem »država«. Meni se zdi, da ni ta pojem nespremenljiv in za vse veke enak, ampak da je odvisen od kvantitete v enem organizmu koncentriranih kompetenc, ter da se sploh z izpolnitvijo prava tudi pravni pojmi menjavajo. Znanstveno pojmovanje onega pravnega kompleksa, ki se naziva »država«, mora postati drugačno, če se ta pravni kompleks menja in to se dogaja tem bolj, čim bolj se izpopolnjuje meddržavno pravo.

V ostalem pa pomenja V e r d r o s s o v o zanimivo delo važen napredek v problematiki meddržavnega prava in lep prispevek k splošni pravni teoriji. Avtor se ni izkazal samo za spretnega v analizi in kritiki, marveč tudi za sposobnega v sintezi in konstrukciji.

Književna poročila.

Dr. Karl Gross, Lehrbuch des kath. Kirchenrechts mit besonderer Berücksichtigung der partikularen Gestaltung desselben in Oesterreich. Achte Auflage, auf Grund des neuen Codex juris canonici durchgreifend umgearbeitet von Dr. Heinrich Schueller, Hofrat des Verwaltungsgerichtshofes Wien 1922.

Vsem bivšim avstrijskim juristom dobro znana Grossova knjiga je izšla spomladi prošlega leta v o s m i izdaji. Knjiga, ki je doživela tekom 30 let osem izdanj, pač ne rabi več posebne ocene, za njene vrline govori dovolj živahen interes, s katerim je akademska mladina, pa tudi praksa segala po nji. Pri praktikih je bilo Grossovo delo priljubljeno seособno radi tega, ker je avtor pri vsaki snovi vestno opozoril na predpise v bivši Avstriji veljavnega partikularnega prava. Sedanji izdajatelj pa je storil pri predzadnji, t. j. sedmi izdaji v tem oziru še korak dalje ter je v posebnem (tretjem) poglavju drugega dela podal v pregledni obliki vse bistvene določbe avstrijskega državnega cerkvenega prava, s čimer je praktično vrednost učbenika še bistveno povzdignil. To posebno poglavje je po pravici pridržano tudi v najnovejši izdaji.

Izdajatelj dr. Schueller se je potrudil ohraniti knjigi po možnosti prvotno od umrlega avtorja ji dano obliko. Zato je ostala tudi razporedba snovi napram prejšnjim izdajam v bistvu nespremenjena. Posledica tega je, da so določbe najobširnejše tretje knjige kodeksa upoštevane le deloma; obdelano je namreč samo cerkvenoimovinsko in nadarbinsko pravo vštévši patronat, ter bračno pravo, dočim so predpisi o prvih petih zakramentih, o zakramentalih, o sv. časih in sv. krajih, o bogočastju, ter o cerkveni učni oblasti izpuščeni. Samo cerkveni pogreb se omenja prilično v zvezi z drugimi cerkvenopravnimi institucijami. Popolnoma neupoštevano je ostalo tudi cerkveno procesno pravo, (četrtá knjiga kodeksa), ker je »izgubilo dandanes svoj neposredno praktičen pomen« (str. 244). Ta argument pač velja za katolike-laike v Avstriji in Nemčiji, za klerike pa tudi ondj ne. Isto bi z enako omejitvijo lahko rekli o cerkvenem kazenskem pravu, a navzlic temu bi bilo vsako delo o modernem cerkvenem pravu brez dvoma nepopolno, ako bi se ne oziralo na peto knjigo kodeksa. V nekaterih delih naše države (Hrvatska-Slavonija, Bosna-Hercegovina, Srbija-Črnagora) pa se morajo upoznati s cerkvenim procesnim pravom tudi praktični juristi (odvetniki).

Navzlic temu pa, da nam Gross-Schueller ne nudi celotne slike novodobnega, s kodifikacijo iz l. 1917 ustvarjenega sistema veljavnega prava rimske cerkve, je treba brez pridržka šteti izdajatelju v zaslugo, da je on opremil prvi že dolgo vrsto let obstoječi, tako pri akademski mladini in mu tako zasigural uspešno uporabo tudi za bodoče. To delo ni bilo kakor v administrativi dobro vpeljani učbenik s sedanjo juristično vsebino lahka stvar, vendar pa je gosp. Schuelleru dobro uspelo; znal je ohraniti Grossovemu učbeniku vse njegove vrline, juristično izklesanost in preglednost, a ob enem na vseh merodajnih mestih z učinkom postaviti v ospredje sedanje pravo in njegovo različnost napram prejšnjemu. Nazornost pomena in vsebine novega prava je s tem mnogo pridobila. Gross-Schuellerjevi knjigi bodo gotovo sledile druge (pripravlja se n. pr. nova izdaja Haringovih Grundzüge des kath. K. R.) a dosedaj so dela o celotnem modernem cerkvenem pravu tudi še v nemški literaturi redka. Vendar bi g. Schueller ne bil smel v pregledu o literaturi (§ 3) prezreti

knjig M. Leitner Handbuch der kath. K. R. 1919 ss in A. Perathoner, das kirchl. Gesetzbuch (Codex juris can), ki je izšla v prošlem letu že v 3. izdaji.

Na drugi strani pa ima strogo varovanje prvotnega besedila tudi svoje senčne strani. Tako so n. pr. privilegiji in dispenze, ki jim posveča novi zakonik v prvi knjigi posebne titule (V. in VI.), samo mimogrede omenjeni (str. 4 in 5); v § 38. je v odkritem nasprotju s c. 232 § 1 in c. 404 § 1 rečeno, da ne zahteva pravo za dosego dostojanstva kardinala ali kanonika nikake stopnje hierarhiae ordinis; na str. 277 se trdi, da sega zadržek krvnega sorodstva po kanonskem pravu še danes do četrtega člena stranske črte, dočim je nekaj vrstic kasneje pravilno navedeno, da vključuje zadržek po kodeksu samo še tretji člen stranskega sorodstva; o nedopustnosti »pendente conditione« z drugo osebo sklenjenega zakona (str. 268) s stališča obstoječega prava gotovo ne more biti govora, ker še ne obstoji nikaka bračna vez; za zadržek, ustvarjen s hudodelstvom umora soproga po sedanjem pravu ni potreben namen, da se sklne med zločincema zakon (str. 281), temveč je zadržek podan že s hudodelstvom kot takim brez ozira na motive. Mesta, na kojih bi bilo besedilo z ozirom na novi zakon revizije potrebno, bi se dala še pomnožiti. Tako n. pr. na str. 290 lit. b) zadnji stavek, kjer bo sedanji čas (kann) zavajal vsakega začetnika do zaključka, da more tudi izobčen, interdiciran ali suspendiran župnik veljavno vršiti poroko, kar je v očitnem nasprotju s določilom c. 1095 § 1 št. 1; na str. 253 se je vrinila tudi moteča tiskovna napaka, ker so kot vir za bračno pravo navedeni canones mesto Causae 27—36 Gratianovega dekreta.

Vse priznanje zasluži izdajatelj zato, da je v bračnem pravu posebno skrbno podal razlike med predpisi dekreta »Tametsi« ter dekreta »Ne temere«, ki tvorj podlago določilom kodeksa. Vendar pa pripada sedaj tudi že dekret »Ne temere« pravni zgodovini in bi bil vsled tega njegov ponatis v nemškem prevodu lahko izostal. Na njegovo mesto pa naj bi se uvrstil tabelarični pregled zakonskih zadržkov po kanonskem in avstrijskem pravu, kakor ga je nudila sedma izdaja, in sicer prvih po razpredelbi kodeksa, kar bi svrham učbenika tem bolj ustrezalo, ker sicer v knjigi niso oviralni in razdiralni zadržki nikjer ločeno naštet, ampak so obravnavani skupno po vidikih, ki jih je postavil že umrl prof. Gross.

V celoti izrazimo svojo oceno o Grossovem učbeniku lahko sledeče: Knjiga je ohranila vse svoje prejšnje vrline, posebn vso svojo preglednost snovi in jasno opredelbo pojmov, a nam nudi v svojem prvotnem okviru in vsebinskem obsegu hkratu nazorno sliko moderne cerkvenega prava.

Dr. Rado Kušej.

Zakon o taksah in pristojbinah.

Takšni in pristojbinski pravilnik. Novi zakon kakor tudi pravilnik o taksah in pristojbinah je izdala v priročni knjigi Tiskovna zadruga v Ljubljani. Obe knjigi sta nujno potrebni in ju zato priporočamo vsem.